

DE TIJDREIS VAN HET OERRUND (ZOMER-/WINTERROUTE)

VECHTDAL ONTDEKKINGSREIS
ROUTE 64 km

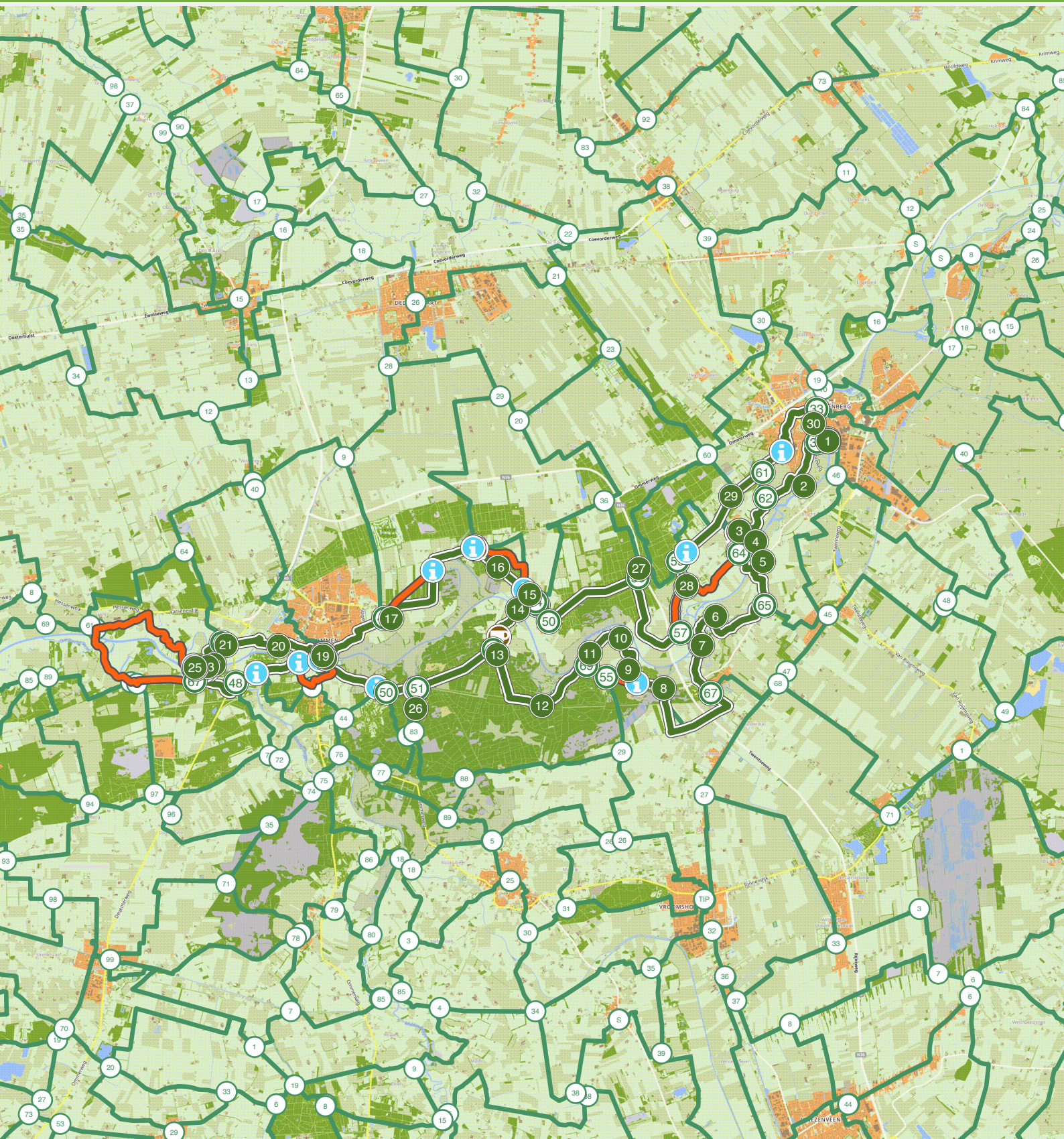
Van Ossie tot Schitter; in 8000 jaar is veel veranderd in de relatie tussen mens en koe. Als je goed kijkt kun je de sporen hiervan vinden in het landschap. Je maakt door het Vechtdal een tijdreis langs deze sporen in 3 tijdperken: 'de jager-verzamelaars' & 'de landman' & 'de moderne landbouw'.

Natuuractiviteitencentrum De Koppel, Erve Vechtdal en Staatsbosbeheer. Routebeheer: Landschap Overijssel.

20
23

De tijdreis van het oerrund (zomer-/winterroute)

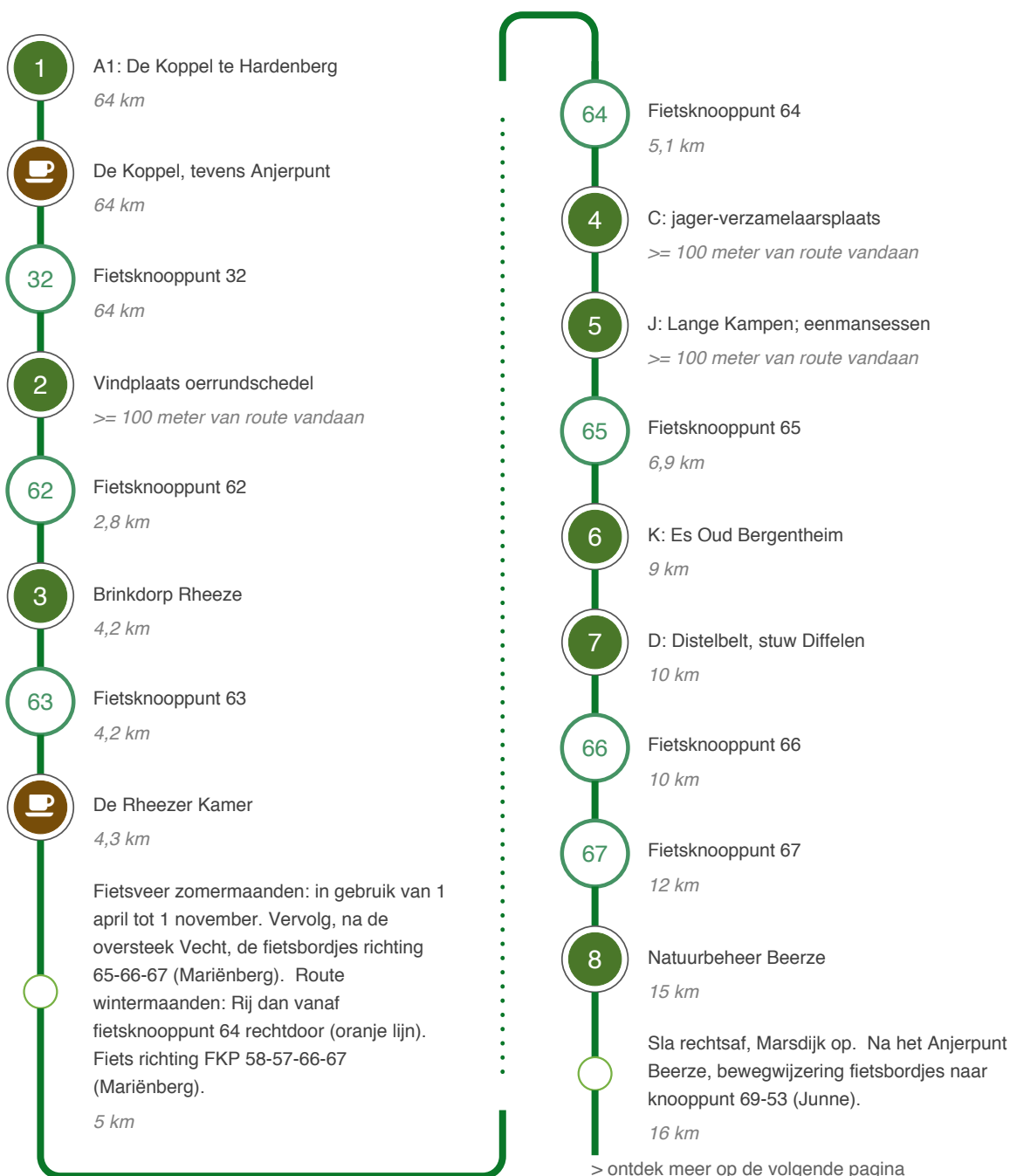
Vechtdal Ontdekkingsreis

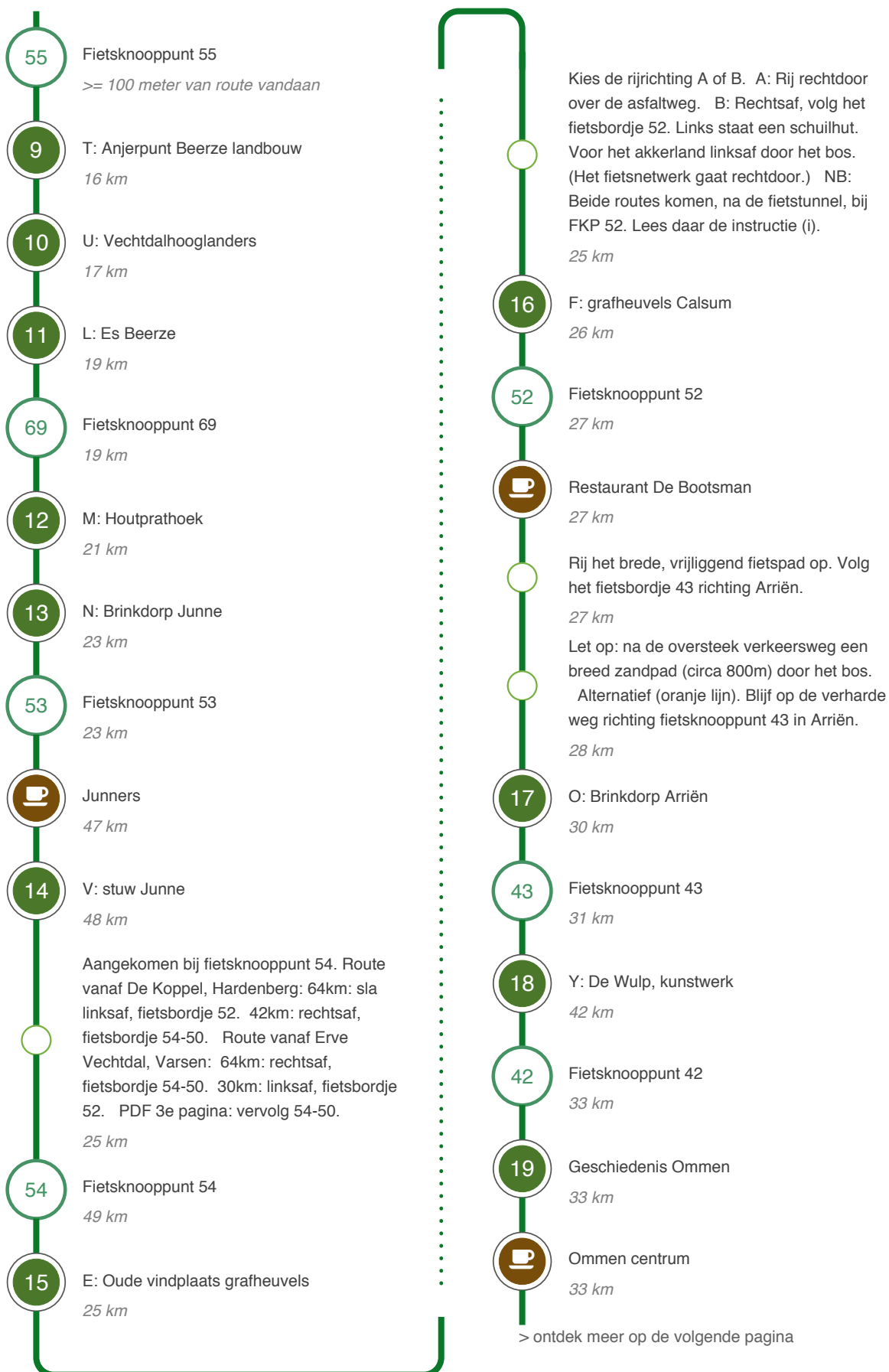
De tijdreis van het oerrund (zomer-/winterroute)

Hoe kom ik bij het startpunt?

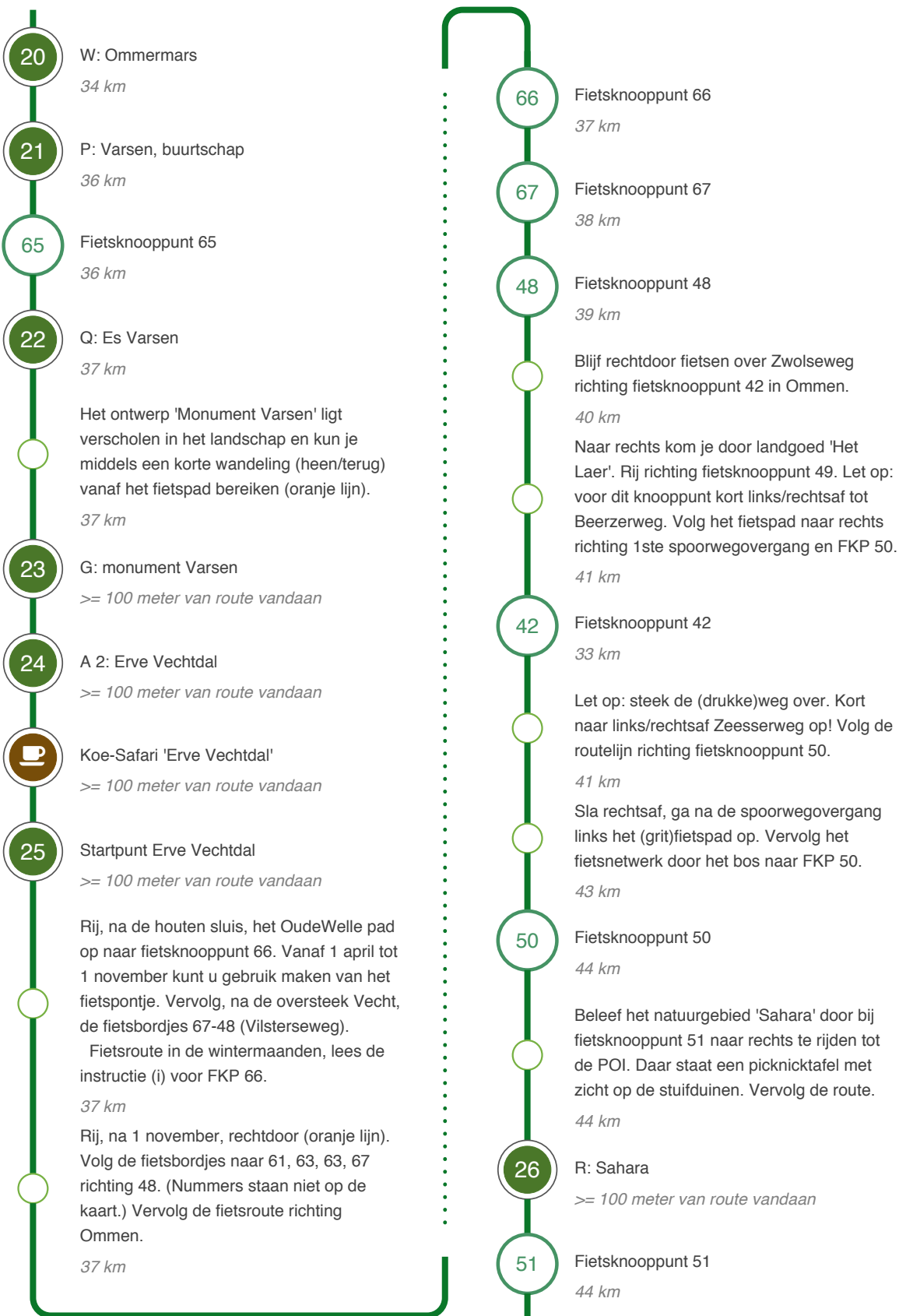
Je kunt deze tijdreis starten bij: 1: Natuuractiviteitencentrum / Anjerpunt De Koppel Hardenberg, Vechtstraat 8, 7772AX Hardenberg. (Rondje 64 of 42km.) 2: Erve Vechtdal, Larinkmars 4, 7731 RB Ommen. (Rondje 64 of 30km.) Wij wensen jullie een heel fijne tijdreis door het oeroude Vechtdal. Horeca/Rustpunt: o.a. bij (koffie-icoon). Zomerroute 64 km: april tot 1 november. Winterroute, zonder twee pontjes, 72 km. Tip: lees elke POI (interessant punt) en ook de instructies (i), dan mis je niets!

Vervolg route

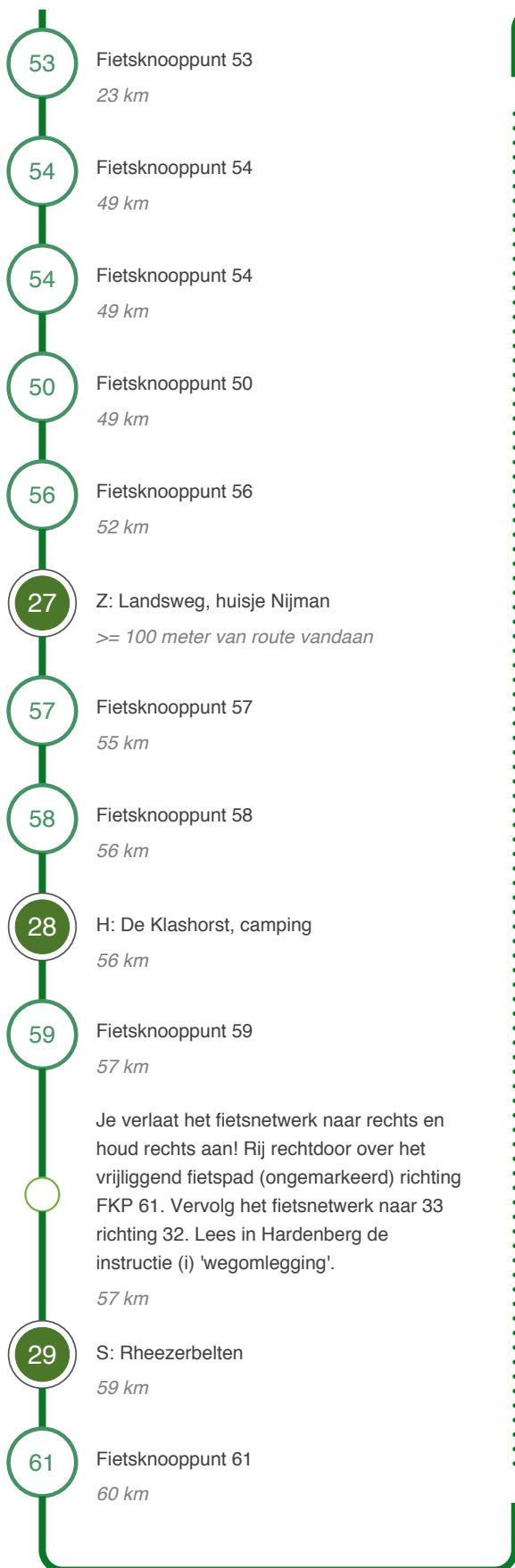

Vervolg route

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Sla rechtsaf, Rheezerweg'. Eerste weg links, Frits de Zwerverlaan. Vervolg de fietsbordjes 33 richting 32. Ga bij fietsnetwerkbord 32 Vechtpark linksaf. Rij richting De Koppel, het eindpunt. NB: bent u bij Erve Vechtdal gestart? Lees bij De Koppel het startpunt voor het vervolg!

61 km

33 Fietsknooppunt 33

63 km

30 Vechtpark, Hereford runderen

63 km

32 Fietsknooppunt 32

64 km

Einde van de route

De tijdreis van het oerrund (zomer-/winterroute)

64 km

1

A1: De Koppel te Hardenberg

A1: De Koppel

De Koppel in Hardenberg is een natuuractiviteitencentrum. Binnen en buiten is veel te zien en te doen. In de Vechtdalexpositie vind je de schedel van een oerrund dat 8000 jaar geleden in deze omgeving leefde. We noemen haar Ossie. Hier begint onze tijdreis van het oerrund.

<https://www.dekoppel.com/> (Lees meer over De Koppel)

Tijdperk 'jager-verzamelaars'

Zo'n 8000 jaar geleden leefden mensen in het Vechtdal als nomaden: de jagers en verzamelaars. Het klimaat is aangenaam, het landschap bosrijk. De Vecht is een hele brede, ondiepe rivier. De plekken aan de rivier bieden water, vis en goed uitzicht.

Ze leven van wat de omgeving biedt. Is het op, dan trekken ze weer verder. Ze volgen de rendierkuddes voor vlees en huiden, maar jagen ook op het oerrund. Het vlees werd geëet of gedroogd, maar ook gebruikt voor het opbouwen van een primitief opgebouwde vuurplek.

Tijdperk van 'de landman'

Rond 2000 voor Christus gaan mensen land bewerken en gewassen verbouwen, waaronder graan. Daarmee is rondtrekken niet meer nodig en ontstaan nederzettingen. Koeien worden huisdieren, voor melk en vlees, warmte uit de stal en huiden. Bepaalde nazaten van het oerrund bleken daarvoor geschikt.

Het wilde oerrund sterft in Europa rond 750 uit. Ook in de brinkdorpen in het Vechtdal

werd het oerrund als huisdier gehouden. De boerderijen met potstallen staan rond de Brink en de koeien werden gezamenlijk geweid op de gronden langs de Vecht.

Tijdperk 'moderne landbouw'

Vanaf 1800 leiden technische ontwikkelingen als de stoommachine, kunstmest en gewasbescherming tot veranderingen in de landbouw. Koeien, nazaten van het oerrund en de potstalkoe worden veredeld op melk of vlees. Door kanalisatie van de Vecht en veenontginning kunnen gronden...

... intensiever gebruikt worden. Grote bedrijven, hoge productie, het levert welvaart maar ook problemen op. De moderne landbouw zoekt naar oplossingen voor de toekomst, waarbij vaak lering wordt getrokken uit de oorspronkelijke natuurlijke systemen.

De Koppel, tevens Anjerpunt

Natuuractiviteitencentrum De Koppel is één van de vijf Anjerpunten in het Vechtdal. Het thema is hier 'de Vecht en natuur'. Niet alleen hoort bij het Anjerpunt een expositie, maar ook een koffiecorner in de serre, met een mooi uitzicht.

<http://www.vechtdaloverijssel.nl/Anjerpunten/>
(Anjerpunten in het Vechtdal)

2

Vindplaats oerrundschedel

B: vindplaats oerrundschedel

In het voorjaar van 2020 wandelden hier 2 mensen die een zwarte punt uit het rivierzand nabij de Vecht zagen steken. Het bleek een schedel van een oerrund. De schedel is nu tentoongesteld in De Koppel. Datering leerde dat de schedel 8000 jaar oud is, het dier leefde hier dus 6000 voor Christus.

3

Brinkdorp Rheeze

I: Brinkdorp Rheeze

Dit brinkdorp is een schoolvoorbeeld van de 'potstalcultuur'. De boerderijen met de baanders naar de brink. Op de brink werden alle koeien verzameld en door een koejongen of -meisje meegenomen naar de laaggelegen weidegronden aan de Vecht.

In de avond werd het vee weer verzameld op de brink en op stal gezet om de mest op te vangen.

De Rheezer Kamer

De Rheezerkamer: de eeuwenoude stijlvolle boerenhoeve heeft nu een sfeervol theeterras. U vindt hier in Rheeze diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen.

<https://derheezerkamer.nl/> (Bekijk de openingstijden)

4

C: jager-verzamelaarsplaats

C: jager-verzamelaarsplaats

Steeds vaker worden archeologische vondsten gedaan bij de herinrichting van de Vecht. Om de Vecht veiliger te maken en natuur kansen te geven, wordt het terrein afgegraven om het te verlagen...

... De rijke aarde wordt verwijderd en afgevoerd. Bij deze werkzaamheden kwam hier een oude jager-verzamelaarsplaats tevoorschijn.

5

J: Lange Kampen; eenmansessen

J: Lange Kampen; eenmansessen

Tussen de buurtschappen in lagen her en der nog wat losse boerderijen, die maakten gebruik van dezelfde techniek, de potstalcultuur: de koeien weiden op de laaggelegen delen aan de Vecht en met de stalmest de akker vruchtbaar maken. Een kamp wordt ook wel een eenmanses genoemd.

6

K: Es Oud Bergentheim

K: Es Oud Bergentheim

Oud Bergentheim is een oude buurtschap met een prachtige oude es. Hier staan ook nog enkele oude Saksische boerderijen. De bolle vorm van de met bomen omzoomde es is nog goed te zien.

7

D: Distelbelt, stuw Diffelen

D: Distelbelt, Diffelen

Klim naar boven voor een mooi uitzicht over het gebied, en lees daar de uitleg op de borden over de 'jager-verzamelaars'.

8

Natuurbeheer Beerze

Natuurbeheer Beerze

Het natuurgebied Beerze, gemeente Ommen, is zo bijzonder omdat hier veel landschapstypen bij elkaar komen: rivierlandschap, (stuif) duintjes, essen, beschermd dorpsgezicht met kamduin, stuifzanden, natte- en droge heide, veenputten, bos en 'nieuwe natuur'. Klik op de link voor meer...

<https://www.landschapoverijssel.nl/activiteiten/opstap-beerze> (Ga mee op stap met een

gids)

<https://www.landschapoverijssel.nl/routes/topnatuur-in-beerze> (Of kies eens deze LO route)

9

T: Anjerpunt Beerze landbouw

T: Anjerpunt Beerze landbouw

Bij dit agrarisch belevingscentrum leer je van alles over de moderne veehouderij. In de streekproductenwinkel kun je, via de trap naar boven, van boven op de koeienstal kijken.

<https://www.anjerpunten.nl/anjerpunten/1894-2-anjerpunt-beerze/> (Land-/tuinbouw & Anjerpunt)

Boerderijwinkel & minihoreca

Recente openingstijden van de boerderijwinkel (vrijdag-/zaterdag), open de link of pleeg een belletje. In de winkel is het ook mogelijk om een warme of koude consumptie met een streekproduct te nuttigen. U vindt hier in Beerze diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen.

U: Vechtdalhooglanders

U: Vechtdalhooglanders

Op dit bedrijf laat de eigenaar de kudde schotse hooglanders grazen in natuurgebieden in de regio. Het vlees wordt aan huis verkocht. Open de link.

<https://www.vechtdalhooglanders.nl/>
(Vechtdal hooglanders)

Boerderijwinkel & minihoreca

In deze winkel een ruime keuze aan streekproducten. Ook is het mogelijk om hier even te pauzeren onder het genot van een (warme-/koude) consumptie. Recente openingstijden (vrijdag/zaterdag), eventueel een belletje plegen.

L: Es Beerze

L: Es Beerze

De es van Beerze, tussen het buurtschap Beerze met oude Saksische boerderijen en de Vecht, is gelegen op de hogere delen van een zandrug. Op deze middeleeuwse akkers werd vroeger geen vee geweid.

M: Houtprathoek

M: Houtprathoek

Let goed op! Op deze plek fietst u vlak langs een oude Vechtarm. De Houtprathoek is een typische kronkelwaard die begraasd wordt door Schotse Hooglanders. Bij extreem hoogwater in de Vecht overstroomt dit gebied. Het is nu deels camping. Een spannende ervaring voor gasten.

Op de sleedoorns in dit gebied zijn de eitjes van de sleedoornpage te vinden, een prachtige, zeldzame vlinder. De sleedoorn bloeit hagelwit in het vroege voorjaar. Foto: Mark Zekhuis.

13

N: Brinkdorp Junne

N: Brinkdorp Junne

Ook het buurtschap Junne is een prachtig oud brinkdorp. Op de kleine brink werd het vee verzameld en met een koeherder meegenomen naar weidegronden. Het Junner Koeland wordt nu als één van de mooiste parels van het Vechtdal beschouwd.

Junners

Junners: een Thee- & Koffieschenkerij met streekwinkel, ambachtelijke bakkerij en zomers een terras voor de boerderij. U vindt hier in Junne diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen.

<https://www.junners.nl/> (Gezellige plek in Junne)

14

V: stuw Junne

V: stuw Junne

Na de kanalisatie van de Vecht rond 1900 zijn stuwen aangelegd om indien nodig voor de landbouw water in het gebied vast te kunnen houden. In de Vecht liggen 6 stuwen. Een stuw belemmert de vistrek, daarom ligt er vaak een vistrap naast.

Door de kanalisatie is het Junner Koeland niet meer bereikbaar vanaf buurtschap Junne: men moet eerst het water over.

E: Oude vindplaats grafheuvels

E: oude vindplaats grafheuvels

Hoewel er aan het oppervlak niets te zien is, zijn op deze akkers veel restanten gevonden van jager-verzamelaarsplaatsen, met name asresten van de vuurplek en pijlpunten. De grafheuvels in Arriën zijn bij gebrek aan kennis geëgaliseerd.

Benieuwd naar de kaart van 200 jaar geleden? Klik op de link en maak een topografische tijdreis. Bron topokaart: Topografische Atlas provincie Overijssel. Kaart 306, Ommen. Uitgave 1908.

<https://www.topotijdreis.nl/> (Topografische tijdreis)

F: grafheuvels Calsum

F: grafheuvels Calsum

De zwervende jager-verzamelaar, zonder vaste woonplaats, verandert langzaam in een landman. Men ging vee houden en akkers maken en bleef langer op een plek. Er werden begraafplaatsen gemaakt: bij gebrek aan zwerfkeien geen hunebedden maar wel grafheuvels. In Calsum zijn er maar liefst 32 gevonden.

Restaurant De Bootsman

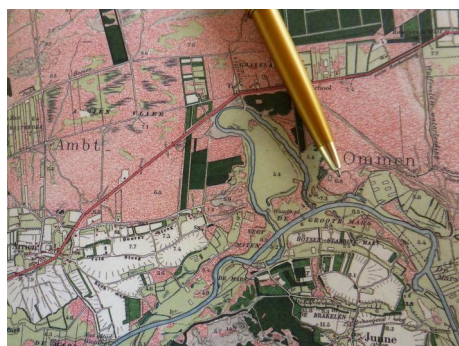
Dit restaurant staat aan de voormalige N34. Dit was de doorgaande route van Zwolle naar Emmen, in het hart Overijsselse Vechtdal. U vindt hier diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen.

<http://www.debootsman.nl/> (Openingstijden restaurant)

17

O: Brinkdorp Arriën

O: Brinkdorp Arriën

Boeren hebben het historische cultuurlandschap van het Vechtdal grotendeels vorm gegeven. Dit was al ten tijde van de ridders en jonkvrouwen. De oude Schapeboet en het Ridderinckshof verwijzen hiernaar.

De saamhorigheid van het buurtschap wordt verbeeld door het ijzeren kalf, gemaakt door Eric Schutte. Een kunstwerk, samengesteld

uit oude landbouwmaterialen, aangeleverd door buurtbewoners.

Een topografische tijdreis

Benieuwd naar de kaarten van 200 jaar geleden? Klik op de link en maak een topografische tijdreis. Bron topokaart: Topografische Atlas provincie Overijssel. Kaartno. 306, Ommen. Uitgave 1908.

<https://www.topotijdreis.nl/> (Topografische tijdreis)

18

Y: De Wulp, kunstwerk

Y: De Wulp, kunstwerk

Dit millennium kunstwerk symboliseert de overgang van de 20e eeuw naar de 21e eeuw, en ook het landelijk en natuurlijke karakter van de gemeente Ommen.

Geschiedenis Ommen

Geschiedenis Ommen

Al rond het jaar 1100 genoemd als doorwaadbare plaats langs de Vecht. In 1248 kreeg het stadsrechten. Tot 1811 bestonden er twee bestuurlijke organisaties. Het stadsgericht Ommen, bestaande uit een smalle strook vanaf de Vecht, van de stad tot en met Ommerschans, en het Kerspel of Schoutambt Ommen.

Foto: Brug over de Vecht rond 1930 gezien vanaf Hotel de Zon in Ommen.

<https://www.oudommen.nl/geschiedenis-van-ommen-in-een-notendop/> (Lees meer over Ommen)

Ommen centrum

In het centrum van Ommen zijn er meerdere horecagelegenheden. Kies jouw plekje aan rivier de Vecht of op een terrasje in de binnenstad. U vindt hier in Ommen diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen.

<https://natuurlijkommen.nl/eten-en-drinken-ommen/> (Eten en drinken in Ommen)

W: Ommermars

W: Ommermars

Deze 'poort van Ommen' was grotendeels landbouwgrond, maar is op initiatief van de inwoners van Ommen ingericht als speelnatuur en struingebied.

In de zuidwestelijke hoek is ook ruimte om te struinen door een glooiend terrein met stuifduinen. Er wordt een hoek ingericht met een waterpartij en een moerasgebied. Ook een aftakking van de Vecht zorgt voor de afwisseling van water en land. Foto's: genomen in 2022.

<https://www.ommermars.nl/> (Lees meer over de Ommermars)

P: Varsen, buurtschap

P: Varsen, buurtschap

Dit is een van de eerste nederzettingen in dit gebied, het bestond al eeuwen voor onze jaartelling. Het buurtschap, dat nu 460 inwoners telt, bestaat uit drie groepen boerderijen.

Op de plek van erf Vedders staat nu een vleermuishotel, omdat met de sloop van het erf ook de broedplaatsen voor de dwergvleermuizen verdwenen waren.

Q: Es Varsen

Q: Es Varsen

Varsen is van oorsprong een esdorp, met weidegronden langs de Vecht en een es op de hogere delen. Essen zijn hoger gelegen bouwgronden die gebruikt werden als akkerland voor onder andere rogge. Op de lager gelegen 'marsen', de wei en hooilanden, graasden de koeien.

Archeologisch onderzoek

De aanleg van de nieuwe gasleiding was de aanleiding om in Varsen opnieuw archeologisch onderzoek te doen waarbij restanten zijn gevonden van de trechterbekercultuur. Foto: trechterbeker uit opgravingen bij Dalfsen.

Topografische tijdreis

Benieuwd naar de kaarten van 200 jaar geleden? Klik op de link en maak een topografische tijdreis. Bron topokaart: Topografische Atlas provincie Overijssel. Kaartno. 306, Ommen. Uitgave 1908.

<https://www.topotijdreis.nl/> (Bekijk topografische tijdreis)

G: monument Varsen

G: monument Varsen

Uit onderzoek blijkt dat rond Varsen duizenden jaren geleden een Trechterbekervolk woonde. Zij hadden de eerste woonhuizen in onze geschiedenis die verschillende generaties na elkaar huisvestten. Dit monument van Mark Kino laat twee van deze historische grondplannen gestileerd zien.

A 2: Erve Vechtdal

A 2: Erve Vechtdal

Erve Vechtdal in Varsen ligt aan de Vecht. Een plek waar mensen zich welkom voelen en waar de kudde brandrode runderen graast. Natuurinclusieve landbouw, educatie & 'koelinair' komen hier samen. De Koesafari van Simone is een belevenis!

'Schitter' was de leidster van de eerste kudde, te bewonderen in de Schitterzaal bij Erve Vechtdal.

<https://www.koesafari.nl/> (Zie ook www.koesafari.nl.)

Natuurinclusieve landbouw

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van kringlooplandbouw. Duurzame en natuurinclusieve aanpassingen – beginnend bij de bodem die met respect wordt behandeld en minder wordt belast – zijn noodzakelijk om op de lange termijn voldoende, duurzaam en gezond voedsel te kunnen garanderen.

Dit is een omslag die vraagt om een nieuwe manier van denken en handelen vanuit de hele maatschappij. Ook consumenten vragen in toenemende mate om verantwoord geproduceerd voedsel.

Verbetering biodiversiteit

Agrariërs zijn als grootgrondgebruiker onmisbaar bij deze maatschappelijk opgaven om het herstel van de bodem en behoud van de biodiversiteit in Nederland te bereiken. De biodiversiteit neemt in toenemende mate af, waar wij als maatschappij iets aan moeten doen.

Koe-Safari 'Erve Vechtdal'

De horeca op het terrein van Koe-Safari 'Erve Vechtdal' is dagelijks geopend tussen 10.00 en 18.00 uur voor een (warme) consumptie en/of een borrelplank met lokale lekkernijen.

<https://www.koesafari.nl/horeca/> (Klik op de link.)

Rondwandelen en fietstocht

U vindt hier in het buurtschap Varsen diverse recreatieve mogelijkheden in de natuur zoals mooie wandelingen en fietstochten. Informeer binnen naar de mogelijkheden. Klik op de link voor de beleving van een unieke fietstocht. Lees startpunt Erve Vechtdal: fiets circa 30km of 64km.

<https://landschapoverijssel.nl/routes/de-tijdreis-van-het-oerrund-zomer-winterroute> (De tijdreis van het oerrund)

25

Startpunt Erve Vechtdal

Start de tijdreis van oerrund

Ontdek, door de POI's te openen, de 'Tijdreis van het Oerrund'. Stap regelmatig even af om de omgeving te beleven. Vanaf Erve Vechtdal rij je naar fietsknooppunt 66 (oversteek met het pontje over de Vecht) richting 67. Fiets je in de wintermaanden? Lees de instructie (i) voor FKP 66, Oude Wellenpad.

PDF-route: startpunt 3e pagina

PDF-route: bekijk op de 3e pagina (knooppuntentreinte), vanaf POI A 2: Erve Vechtdal, de instructie (i) voor de juiste rijrichting naar fietsknooppunt 66. (Oversteek met het pontje.)

Bewegwijzering fietsnetwerk

Je volgt deze themaroute voor 95% via de bewegwijzering fietsbordjes / knooppunten van het regionale fietsnetwerk. Aangekomen bij De Koppel in Hardenberg (horeca), fiets dan terug naar Erve Vechtdal. Na 64km het eindpunt. Tip: lees bij De Koppel het startpunt voor de juiste rijrichting FKP 32-62.

Alternatief pad of uitstapje

Let op: waar deze fietsroute van de fietsknooppunten (FKP) afwijkt voor de mooiste beleving, volg de routelijn en omhooglopende POI-nummering! Lees ook de instructies (i) en bijbehorende POI's (interessant punt) en/of uitstapje!

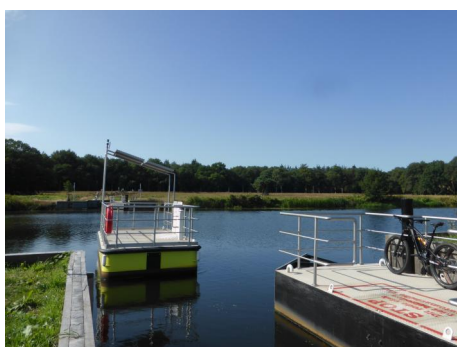

Route inkorten in Junne?

Misschien is 64km op een dag te lang? Bekijk bij FKP 54 in Junne instructie (i) 'splitsing lange of korte route' (30km). Start je deze themaroute bij De Koppel? Kies bij 54 de lengte! (64 of 42km.) Let op: je komt in Junne, tussen 53-54, tweemaal over dezelfde weg en stuw.

Zommerroute 64km / winter 72km)

Alleen in de zomermaanden kun je in Rheeze (FKP 64) en in Varsen (FKP 66) vanaf 1 april tot 1 november met het pontje de Vecht oversteken.

Pontje: niet in wintermaanden!

NB: in de wintermaanden is het pontje buiten gebruik! (1 november tot 1 april.).
Alternatieve fietsroute (oranje lijn): * Lees (i) voor FKP 64 in Rheeze. * Lees (i) voor 66 bij Erve Vechtdal.

26

R: Sahara

R: Sahara

Door de welvaart en het middeleeuwse agrarische systeem van weiden en plaggen verdwenen bomen en heide en kwamen 'woeste gronden' terug. Veelal stuifzanden. Rond 1900 is men begonnen met de heideontginningen. Gronden die niet geschikt waren voor landbouw werden bebost.

Van woeste grond tot zandbak

De Sahara is nog één van de restanten woeste grond. Nu nog steeds een grote zandbak waar vele kinderen in gegraven hebben.

<https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/recreatieterrein-sahara-vechtdal> (Lees meer over de Sahara)

Z: Landsweg, huisje Nijman

Z: Landsweg, huisje Nijman

De boerderij is kort na 1930 geplaatst ten behoeve van de bosaanleg. Het huisje markeert hiermee een belangrijk punt in onze geschiedenis. Twee oude lindes staan voor de boerderij.

Op het erf zijn meer restanten van oude bewoning: een waterput, enkele fruitbomen en de plek waar de moestuin lag. De boerderij doet nu geen dienst meer en raakt langzaam in verval.

H: De Klashorst, camping

H: camping De Klashorst

De eigenaar van camping de Klashorst is een beoefenaar van Bushcraft. Met het 'Leave No Trace' principe in zijn hart deelt hij graag de verloren kennis uit de jager-verzamelaarstijd. Hij verstaat nog de kunst om vuur te maken met een vuurboog of een vuursteen.

S: Rheezerbelten

S: Rheezerbelten

Om het buurtschap Rheeze te beschermen tegen het stuivende zand werd er een eiken hakhoutwal aangelegd. Het zand werd in de houtwal opgevangen en langzaam groeide het tot wel 12 meter boven het landschap uit. Dit kamduin is, samen met het kamduin in Beerze, uniek in Europa.

<https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/recreatieterrein-rheezerbelten-vechtdal>

(Lees meer:)

Vechtpark, Hereford runderen

Vechtpark, Hereford runderen

De Herefordrunderen, die hier in het Vechtpark grazen, lopen ook in natuurgebieden in Noord Nederland; Ruinerwold, Mantingerveld, het Reestdal en langs de Vecht in de buurt van het Natuuractiviteitencentrum De Koppel in Hardenberg.

<https://www.vechtparkhardenberg.nl> (Lees meer over het Vechtpark)

Ruimte voor water en natuur

Het Vechtpark is de afgelopen 10 jaar ingericht. Vanuit de doelstelling waterberging in Ruimte voor de Vecht is een stadspark ontstaan waar water, natuur en beleving centraal staan. Bij hoog water in de winter zijn de plaatjes vanaf de bruggen adembenemend. In de zomer is de natuur kleurrijk.